

Mijn tsunami-dagboek

Marc Van Lint

Eind januari bezochten Marc Van Lint (Wereldsolidariteit) en de Indonesische vakbondspartner SBSI het getroffen Aceh om samen met de mensen ter plekke de wederopbouwplannen te bespreken. "De omvang van de ramp is niet in woorden te vatten", zegt Marc. Toch zijn dagboek.

Jakarta, 23 jan. 2005

AANKOMST IN INDONESIA

Het eerste wat mij opvalt bij aankomst in Indonesië is wat op tv vertoond wordt. Op alle kanalen zijn - de klok rond - beelden van de ramp en van de wederopbouw te zien. Die beelden zijn veel harder dan wat in Europa op tv te bekijken valt. Het meest schokkend zijn de amateurbeelden van de ramp zelf: mensen die tevergeefs proberen hun kinderen van/uit

het water te redden, de doodsstrijd van hen die niet kunnen zwemmen of gekneld raakten tussen de wrakstukken.

Er is een grote golf van solidariteit in Indonesië. Maar veel mensen merken op dat de tv-netwerken en hulporganisaties uit Indonesië elk hun eigen programma opgestart hebben, en de gelegenheid te baat nemen om zichzelf in de kijker te plaatsen.

Het leger zit in een moeilijke positie. De druk om de provincie Aceh, waar het leger een campagne voert tegen een beweging van vrijheidsstrijders en waar sinds 2003 de noodtoestand geldt, te openen voor buitenlanders (en ze na drie maanden niet opnieuw te sluiten) is groot. De rebellenbeweging GAM grijpt echter haar kans niet om een PR-campagne te voeren. Zij controleert wel een deel van het grondgebied van Aceh, maar lijkt grotendeels onzichtbaar.

De nieuwsberichten over de greep die de strijdkrachten op de hulpverlening proberen te krijgen - het beruchte *'Who does what where'*-document - blijken overdreven. Tijdens onze reis worden we één maal gecontroleerd, bij het binnenrijden van Aceh. Er zijn *checkpoints*, maar het lijkt erop dat niemand wordt tegengehouden, ook 's nachts niet. We zullen ongehinderd kunnen doorrijden tot in het centrum van Banda Aceh, wat op zich dan

Marc Van Lint is
WS-coöperant.

weer vragen oproept over de bescherming die het leger en de politie kunnen bieden tegen plunderingen. Het is pas als we ons vrijwillig melden bij de politie van Lhok Seumawe dat de problemen beginnen. We krijgen een verbod opgelegd om te reizen tussen middernacht en vijf uur 's ochtends en gedurende onze rondrit in Lhok Seumawe krijgen we een escorte mee, die ons verhindert sommige plaatsen te bezoeken, officieel omdat zij gecontroleerd worden door de GAM.

De hulpverlening is onderwerp van veel discussie: er is kritiek van de bevolking op de Indonesische autoriteiten, die tot in de namiddag van 26 december spraken van slechts vijftig doden en kritiek van de autoriteiten op de hulpverleners. Nu al legendarisch is het konvoi van Afghaanse soldaten, overgevoegen in een Amerikaanse C-130, die doelloos in de provincie lijken rond te rijden.

Medan, 24 jan. 2005

ONDERWEG NAAR HET GETROFFEN GEBIED

We vertrekken vanuit Medan, hoofdstad van de provincie Noord-Sumatra. Onze eerste bestemming is de stad Lhok Seumawe, in het noordoosten van Aceh. Van zodra we de vrachtwagen met hulpgoederen hebben ingeladen, vertrekken we. Medan is in normale omstandigheden al een chaotische stad, maar de konvoien trucks zorgen voor nooit geziene verkeersopstoppingen en we hebben twee uur nodig om tot buiten het centrum te geraken.

Onderweg, als we rond middernacht even halt houden om koffie te drinken, worden we voor de eerste keer aangesproken door ontheemden. Een naamloze man vertelt ons hoe hij na

de ramp zeven dagen doelloos heeft rondgezworven langs de kust, overlevend op kokosnoten. Hij heeft geen idee wat er met zijn familie is gebeurd, zijn dorp is van de kaart geveegd.

De weg van Medan naar het noorden is bezaaid met tentenkampen voor de daklozen; hier en daar worden meer permanente nederzettingen gebouwd. Het grootste deel van de slachtoffers leeft echter nog in miserabele omstandigheden, opeengehoopt in leegstaande gebouwen, meestal in de buurt van de moskee van het dorp. Overal zijn verse graven te zien.

De dodentol in de provincie - die elke dag nog stijgt - staat nu officieel op 235.000, vooral vrouwen en kinderen. Kinderen, omdat zij niet opkonden tegen de kracht van het water; vrouwen doorgaans omdat zij in deze conservatieve gemeenschap nooit de mogelijkheid hebben gekregen om te leren zwemmen.

Alleen al in de provinciehoofdstad Banda Aceh, waar vóór de ramp een kwart miljoen mensen leefden, zouden meer dan zeventigduizend slachtoffers zijn gevallen.

Aceh, 25 jan. 2005

OMVANG VAN DE RAMP ONTVOUWT ZICH

Het water heeft in de kuststreek rond Lhok Seumawe alles bedolven onder een dikke laag zoute modder. Maar omdat de hoofdweg enkele kilometers landinwaarts ligt, is het onderweg moeilijk de verwoesting in te schatten. Het is pas als we de grote baan verlaten en de dorpen aan de kust bezoeken, dat de omvang van de catastrofe tot ons doordringt.

De mensen met wie we spreken, vertellen ons de meest verschrikkelijke verhalen, maar weigeren de moed op te geven. Bijna iedereen heeft familieleden verloren: kinderen, broers en zussen. Slechts weinigen zullen ooit hun lichamen terugvinden: de meesten zijn al lang begraven, de vrees voor epidemieën is groot. Toch blijven de mensen zoeken naar hun geliefden, dagenlang gravend tussen het puin.

Slachtoffers zeggen ons hoe ze de vloedgolf zagen komen, over de kruinen van de palm-bomen op het strand heen. Op de weggeblazen muren van hun huizen tonen ze ons hoe hoog het water stond: twee meter, drie meter, tot boven het dak. Ze tonen ons hoe de zee landinwaarts is opgeschoven, en soms honderden meters kustgebied heeft teruggenomen. Op sommige plaatsen is het alsof er nooit mensen gewoond hebben, daar waar de modder zelfs de verwoeste huizen bedelft. Alsof de natuur elk spoor van menselijke

beschaving heeft willen uitwissen. Er blijven alleen nog bomen over, en eindeloze vlakten grijs zand.

Een van de rampzalige gevolgen van de tsunami is de verwoesting van de landbouwgrond. Langs de kust liggen rijstvelden, die overspoeld werden door zout water en jaren lang onbruikbaar zullen zijn. Ook de kunstmatige vijvers voor de kweek van zoetwater-vis zijn onherstelbaar beschadigd.

Naarmate we verder rijden worden de vernielingen groter. Huisjes hangen in de takken van de bomen, overal ligt wrakhout en verwrongen staal. De verwoesting aan de noordelijke punt van de provincie is totaal.

26 jan. 2005

BANDA ACEH, STAD VAN DE DOOD

Aan de luchthaven van Banda Aceh is het een drukte van jewelste - helikopters en transportvliegtuigen vliegen af en aan - maar de buitenwijken van de stad lijken op het eerste gezicht niet getroffen.

Dan zien we hoe ook hier de muren van de huizen scheuren vertonen. Hoe een deel van het balkon van een hotel, misschien tien meter van de grond, is losgeslagen en naar beneden is gestort. Het water is hier tot zes kilometer landinwaarts gestroomd, lichamen en puin met zich meesleurend. Mensen houden de vrachtwagens die het puin afvoeren tegen, en scharrelen tussen de modder en het rottende hout naar wat nog bruikbaar is: een plasticen doosje, een stuk tapijt, iets.

We rijden verder in de richting van het centrum, langs de historische moskee tot aan het grote hotel Medan. Voor het hotel ligt, tot onze ontzetting, een enorme vissersboot. Hij

is door het water kilometers ver meegevoerd, doorheen de straat die naar het strand leidt, en tegen de gevel van het hotel tot stilstand gekomen.

De laatste vier kilometers tot het strand maken een onwezenlijke indruk, als in een gruwelijke droom van een stad na de Apocalyps. De vloedgolf heeft een onwaarschijnlijk spoor van vernieling achtergelaten. Bijna alles is kapot, niets is zoals het was. We wandelen zwijgend tussen de ontwortelde bomen en de bergen puin, raken de verroeste wrakken van auto's en vrachtwagens aan. Nog meer boten hier - sommige liggen in de straat, alsof zij netjes achter elkaar gepar-

keerd werden aan de rand van de stoep, andere werden bovenop de instortende huizen geworpen. Een tankwagen is opengereten en geëxplodeerd, de stenen rondom zijn zwartgeblakerd. Verderop, in wat vroeger een woonwijk moet zijn geweest, hangt een vogelkooi aan een omgevallen gevel. In de modder ligt de schoen van een klein meisje, niet meer dan drie jaar oud.

Er is eten nu, en medische verzorging, en de mensen moeten niet meer onder de blote hemel slapen. Maar iedereen hier heeft familieleden zien sterven op die vervloekte 26 december, meestal kinderen, en wordt verteerd door schuldgevoelens omdat hij niet in staat was hen te beschermen tegen het moordende water. De nachtmerrie is nog lang niet gedaan, de dood heerst over Aceh.

Het verhaal van enkele getroffen SBSI-leden

Abdul Manad (52), Lhok Seumawe

Abdul Manad (52) uit Lhok Seumawe heeft zes kinderen. Zijn vier dochters studeerden in Banda Aceh en woonden er samen in een huis dat hij huurde voor hen. Na de aardbeving belde zijn dochter om hem gerust te stellen: het huis was licht beschadigd, maar zij en haar zussen waren niet gewond. Op dat ogenblik kwam de tsunami. Hij hoorde zijn dochters gillen en toen viel de verbinding uit. Eén dochter overleefde de ramp, de drie anderen zijn wellicht omgekomen, maar hun lichamen zijn niet gevonden. Zijn familie is nu in Banda Aceh aan het zoeken, maar wellicht zijn z'n drie dochters al in een massagraf begraven.

Zulkifli Ibenu en Azizah Usman, Kuala Komto (Lhok Seumawe)

Voorheen was Zulkifli werkzaam bij Exxon Mobile: in 2003 werd hij ontslagen. Toen de tsunami kwam, was zijn vrouw Azizah thuis met de kinderen. Ze had haar dochtertje van acht in haar armen toen de golf haar wegspoelde, maar na een tijdje is het kind uit haar armen gerukt en verdronken. De andere kinderen hebben het overleefd. De vrouw zelf is, nadat het water was weggetrokken, vijf kilometer landinwaarts bewusteloos teruggevonden.

Hun huis is enkele meters verder gespoeld (opgeschoven) en zwaar beschadigd.

Azizah en de kinderen, die nu in een vluchtelingenkamp verblijven, durven niet meer terug naar huis. Zij heeft ook gezondheidsproblemen: het zeewater en het zand hebben haar longen geïnfecteerd.

Ibrahim Deli en Ainul Mardia, Kuala Komto (Lhok Seumawe)

Hun huis is verwoest, zoals Ainul op de foto laat zien. De moeder en zuster van Ainul zijn omgekomen. In hun dorpje Kuala Komto, aan de kust gelegen, zijn naar schatting driehonderd mensen verdronken.

Agusto Herman (34), Sigli

Agusto werkt in de *Energy and Mining* sector. Hij heeft zijn schoonmoeder verloren. Zijn echtgenote en zijn twee kinderen (één jongen, één meisje) werden weggespoeld en werden twee kilometer verderop teruggevonden in het centrum van de stad, maar ze hebben het als bij wonder overleefd.

Zijn huis is volledig verwoest.

Tsunami in Aceh

Enkel bijkomende ellende of aanzet voor vreedzame conflictoplossing?

Lut Van Sant

Aceh is een relatief klein en vooral onbekend gebied in Indonesië, met een eeuwenoude eigen staatsgeschiedenis. De Acehnezen van vandaag hebben nochtans weinig boodschap aan die actieve economische en politieke geschiedenis, aangezien hun levensomstandigheden er met de dag moeilijker op worden. De - ook letterlijk - bewogen actuele situatie heeft Aceh opnieuw in de nationale en internationale kijker gezet, wat op termijn hopelijk de bevolking ten goede komt.

Want het conflict met de Indonesische overheid, dat voor een stuk bewust doodgezwegen wordt, heeft de laatste vijftien jaar dramatische vormen aangenomen en voor velen een uitzichtloze situatie gecreëerd.

TSUNAMI HEEFT ACEH OPNIEUW OP WERELDKAART GEPLAATST

Aceh bestaat al een twaalfde eeuw, lange tijd als eigen staat in de noordpunt van Sumatra, hoewel niet exact binnen de huidige gebiedsgrenzen. Het oudste sultanaat in Zuidoost-Azië was ten tijde van de middeleeuwen uitgegroeid tot één van de machtigste staten in de regio, op het kruispunt van de

grote commerciële zeeroutes. Als zodanig werd het een mikpunt van de Europese kolonisten en kwam, met de rest van het huidige Indonesië, ook onder Nederlands bewind. Dat werd echter niet te best onthaald. Op het einde van de negentiende eeuw groeide het verzet uit tot een heuse oorlog, die een tachtigtal jaar zou aanslepen. Geschat wordt dat daarin een miljoen Acehnezen het leven verloren, naast tienduizend Nederlanders.

Aceh heeft daarna een erg actieve rol gespeeld in de vorming van de Indonesische onafhankelijke staat na WO II. Maar, al na enkele jaren rees opnieuw verzet tegen het al te centralistische bestuur vanuit Jakarta, dat zich de rijkdom van de streek onrechtmatig toe-eigende. Aceh kreeg in theorie een bepaalde graad van zelfbestuur met een speciaal statuut. Dat werd echter nooit volledig toegepast. Aceh had het bijgevolg voortdurend aan de stok met het autoritaire bewind van Suharto.

Toen in 1970 enorme gasvoorraden ontdekt werden bij Banda Aceh, en Jakarta die volgens eigen criteria ging exploiteren, was de tijd blijkbaar rijp voor georganiseerd politiek

Lut Van Sant heeft als coöperant voor het ACV een jaar in Indonesië gewerkt.

